

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Samenvatting en Conclusie Revalidatiecentra

RIVM Onderzoek ICT in de Zorg

December 2016

Correspondentie:
onderzoek_over_ICT@rivm.nl

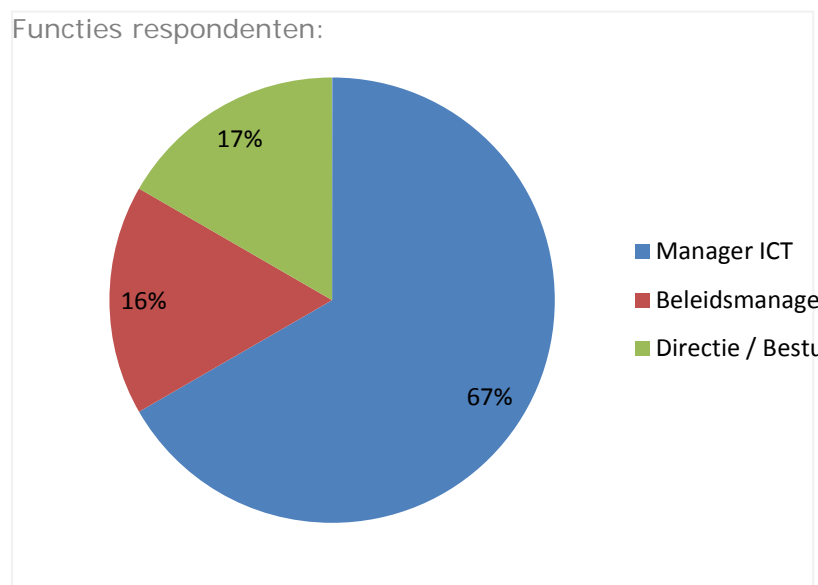

Resultaat statistieken

De data representeert 30% van de revalidatiecentra

Nota bene: De respons van de revalidatiecentra was 30%, maar gezien de geringe omvang van dit zorgdomein zijn er slechts 6 deelnemers in het onderzoek. Extrapolatie naar de volledige branche is hierdoor niet mogelijk.

Revalidatiecentra lopen qua omvang uiteen, maar het betreft grotere organisaties. Dit reflecteert in de functies van de respondenten en de tijd die aan ICT wordt besteed.

Hoeveel dagen besteedt u per week aan ICT?

Antwoord	Aantal	Percentage
<1	1	16.67 %
1	2	33.33 %
2	0	0 %
3	0	0 %
4	1	16.67 %
Full time	2	33.33 %
Aantal respondenten	6	

Huidig gebruik van zorg-ICT

Naast het EPD wordt er met papier gewerkt. Een deel van de respondenten gebruikt applicaties tbv diagnostiek, behandeling of monitoring

Het Patiëntendossier

Binnen de revalidatiecentra wordt voornamelijk elektronisch dossier gevoerd, echter ook op papier.

Op welke wijze worden binnen uw organisatie de patiëntendossiers bijgehouden?

Antwoord	Aantal	Percentage
Uitsluitend elektronisch	2	33.33 %
Voornamelijk elektronisch	2	33.33 %
Zowel elektronisch als op papier	0	0 %
Voornamelijk op papier	2	33.33 %
Uitsluitend op papier	0	0 %
Aantal respondenten	6	

Kenmerken EPD

- **Vorm:** Communicatiemiddel intern.
- **Intelligentie:** Toepassing van automatische waarschuwingen door het EPD (bv. over allergieën, medicatie-interacties, etc.), in beperkte mate. Adviezen over behandelopties in het geheel niet.
- **Toegankelijkheid:** Alleen voor intern gebruik, er is geen aansluiting op het LSP.
- **Invoer gegevens** gebeurt tijdens of direct na het patiënt-contact. In beperkte mate worden ook gegevens buiten het EPD vastgelegd.
- **Patiënten** kunnen bij één respondent hun eigen dossier online inzien evenals informatie toevoegen

ICT applicaties ten behoeve van:

Diagnostiek

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	4	66.67 %
Nee	2	33.33 %
Onbekend	0	0 %
Niet van toepassing, in onze organisatie worden geen diagnoses gesteld	0	0 %
Aantal respondenten	6	

Behandeling of monitoring

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	3	50 %
Nee	3	50 %
Onbekend	0	0 %
Niet van toepassing, in onze organisatie worden geen patiënten behandeld of gemonitord	0	0 %
Aantal respondenten	6	

Gegevensuitwisseling

Gegevensuitwisseling naar buiten voornamelijk op papier, binnen de organisatie via EPD. Veel respondenten ervaren belemmeringen bij de gegevensuitwisseling

Versturing	Ontvangst	Gegevensuitwisseling binnen de organisatie
<p>Versturing van informatie naar andere zorgorganisaties (binnen naar buiten) gaat vrijwel uitsluitend op papier.</p> <p>Meest gebruikte wijzen van gegevensuitwisseling:</p> <ul style="list-style-type: none">• Papier (100%)• Fax• Mondeling/telefonisch• Email• Externe berichten dienst	<p>Gegevens aangeleverd door zorgverleners van andere organisaties van derden (bv. lab uitslagen), worden handmatig in het EPD ingevoerd of ingelezen.</p>	<p>Wijzen van gegevensuitwisseling op volgorde van meest naar minst gebruikt:</p> <ul style="list-style-type: none">• EPD• Mondeling/telefonisch• Email• Papier
	Afspraken	Ervaren belemmeringen
	<p>Twee respondenten gaven aan zelf afspraken te hebben gemaakt over gegevensuitwisseling. Er werden geen standaarden genoemd. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat elektronische uitwisseling niet veel gebeurt.</p>	<p>80% van de respondenten ervaart belemmeringen. Zij wezen vooral op systemen die niet met elkaar kunnen communiceren en de hoge kosten voor Zorgdomein.</p>

Beleid, beheer en aanschaf

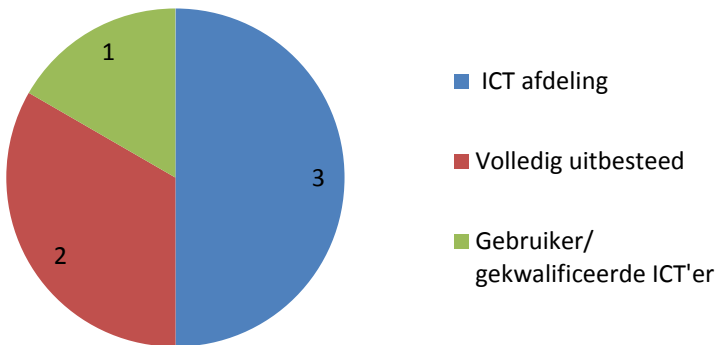
Beleidsplan vaak aanwezig, bij helft van respondenten beheer door ICT-afdeling. Het betrekken van de medewerkers bij de aanschaf en het trainen in het gebruik van ICT kan beter.

Beleid

De helft van de deelnemers heeft een actueel ICT-beleidsplan. Veranderende regelgeving werd als probleem genoemd.

Revalidatie Nederland geeft aan dat ICT-beleidsplannen in toenemende mate beschikbaar zijn; men sluit hierbij ook aan bij strategische beleidsplannen.

Beheer

Aanschaf

Keuze applicatie:

Er wordt vaak een PvE opgesteld en wordt een testversie geëvalueerd. Zorgmedewerkers hebben niet altijd een stem in de keuze. Wat door andere zorgverleners wordt gebruikt speelt in beperkte mate een rol in de keuze.

Aansluiting op de zorginhoud:

De ontwikkelingen in de zorgprocessen sturen bij de deelnemers in meer of mindere mate de ontwikkelingen in de ICT. De zorgprocessen worden niet belemmerd door de ICT.

Testen:

De meerderheid test uitgebreid; check PvE (voor zover dit is opgesteld), systeem en koppelingen testen en controle van volledigheid en correctheid van de data worden door de meeste deelnemers genoemd. Het vastleggen van de resultaten van de acceptatieprocedure gebeurt weinig.

Trainen:

Het is bij de deelnemers niet gebruikelijk dat alle gebruikers worden getraind voordat ICT systemen in gebruik worden genomen. In meerdere mate wordt een deel getraind, die vervolgens andere collega's traint. Het documenteren van de gevolgde training is bij de meesten nog in ontwikkeling.

Risicobewustzijn

Actuele lijst van applicaties beschikbaar en informatiestromen vaak in kaart gebracht. Er wordt nagedacht over kwetsbaarheden, gevolgen en te nemen maatregelen.

Heeft u voor bekende risico's maatregelen getroffen om ze te verkleinen?

(Type vraag: Meerkeuze, één antwoord)

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja, voor alle ons bekende risico's	3	50 %
Ja, voor een aantal risico's	3	50 %
Nee	0	0 %
Anders, namelijk:	0	0 %
Aantal respondenten	6	

Wat zijn volgens u de grootste risico's?

Naast de BIV* aspecten vielen op:

- Zorgvuldigheid en bewustzijn van gebruikers
- Support door producenten van zorgsoftware om te voldoen aan wet en regelgeving en NEN7510.
- Toegang tot de informatie, in het bijzonder bij storingen.

Revalidatie Nederland geeft aan dat het risicobewustzijn in de sector is toegenomen. Dit o.a. naar aanleiding van de wet meldplicht datalekken.

Kwetsbaarheden van applicaties en informatiestromen

Alle respondenten gaven aan een actuele lijst van de software/applicaties te hebben. Vier respondenten hebben een actueel overzicht van de patiëntgebonden informatiestromen. Drie van de vijf respondenten hebben de kwetsbaarheden en de te nemen maatregelen geïnventariseerd.

Welke van de volgende punten heeft u voor de patiënt- of cliëntgebonden informatiestromen geïnventariseerd?

(Type vraag: Meerkeuze, meer antwoorden)

Antwoord	Aantal	Percentage
Kwetsbaarheden waardoor de informatie niet tijdig beschikbaar is	4	80 %
Kwetsbaarheden waardoor de inhoud van de informatie wordt aangetast (data-integriteit)	3	60 %
Kwetsbaarheden waardoor de vertrouwelijkheid van de gegevens wordt aangetast	3	60 %
De mogelijke gevolgen van deze kwetsbaarheden voor de patiënt- of cliëntveiligheid	4	80 %
De maatregelen die genomen moeten worden om de kwetsbaarheden op te heffen	3	60 %
Geen	1	20 %
Anders, namelijk:	0	0 %
Aantal respondenten	5	

*BIV aspecten: Beschikbaarheid, Integriteit, Vertrouwelijkheid

NEN7510 en opvallende opmerkingen

NEN7510 niet veel geïmplementeerd

Voldoet uw organisatie aan NEN7510?

Antwoord	Aantal	Percentage	
Ja, wij zijn NEN 7510 gecertificeerd	0	0 %	<input type="text"/>
Ja, maar nog niet gecertificeerd	1	16.67 %	<input type="text"/>
Deels	4	66.67 %	<input type="text"/>
Nee	0	0 %	<input type="text"/>
Onbekend	1	16.67 %	<input type="text"/>
Anders, namelijk:	0	0 %	<input type="text"/>
Aantal respondenten	6		

De deelnemende revalidatiecentra voldoen nog niet veel aan NEN7510, maar delen zijn al wel ingevuld.

Revalidatie Nederland: Het invoeren van de NEN7510 norm leeft meer in de sector. In het afgelopen jaar zijn de eerste centra gecertificeerd of staan op het punt om gecertificeerd te worden.

Verder opvallende opmerkingen

Het webbased EPD wat wij gebruiken voldoet aan de NEN 7510 norm.

Er is een plan van aanpak om te komen tot certificering voor de NEN7510

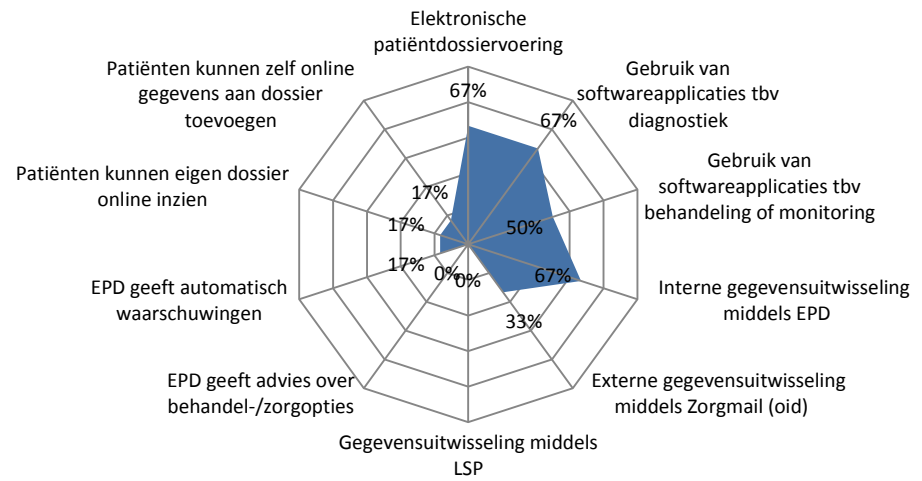
Thema - Mate van Digitalisering

Er is een 'mate van digitalisering' opgesteld welke laat zien in hoeverre sectoren werken met digitale systemen in het zorgproces en hoe 'intelligent' die zijn. Inherent aan het werk zijn er grote verschillen tussen sectoren in de mate waarin ICT benodigd/wenselijk is. Een lage/hoge score op digitalisering zegt dan ook niets over de kwaliteit van zorg of mate van informatiebeveiliging en cliëntveiligheid. Het geeft wel weer hoe groot de rol is van ICT in het zorgproces in de sectoren (en dus hoe significant de rol van informatiebeveiliging is) en welke nieuwe ICT-technologieën worden ingezet door welke sectoren (bijv. Gebruik van cliëntportalen). In de mate van digitalisering is ook digitale gegevensuitwisseling meegenomen.

Per sector is een mate van digitalisering uitgedrukt in een set van 10 indicatoren. Deze zijn afgeleid uit een selectie van de enquête-vragen. Ze omvatten:

- de mate van elektronische dossiervoering
- de intelligentie van EPD/ECD's
- De mate van gebruik van andere zorg-ICT,
- De mate waarin gegevensuitwisseling digitaal plaatsvindt

Revalidatiecentra

Thema - Invulling van IT management en NEN7510

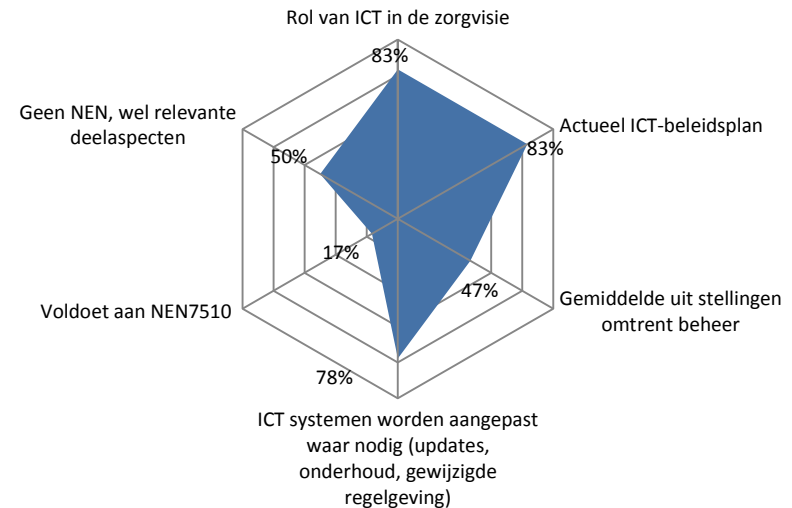
Per sector is een mate van ICT-management en compliance aan NEN7510 uitgedrukt in 6 indicatoren. Deze zijn afgeleid uit een selectie van vragen en bijbehorende antwoorden. Ze omvatten:

- In hoeverre de rol van ICT is opgenomen in de zorgvisie en er een ICT-beleidsplan is gemaakt
- De zorgvuldigheid waarmee het beheer is georganiseerd; gemiddelde uit stellingen omtrent beheer:
 - Het beheer van de ICT-systemen wordt nauwgezet gedocumenteerd
 - Wij maken dagelijks back-ups van opgeslagen gegevens
 - Het terughalen van informatie uit de back-ups (data restore) wordt regelmatig getest
 - Na een storing kunnen we precies nagaan welke informatie verloren is gegaan
 - Er is een calamiteitenplan zodat bij langdurige storing in de ICT-systemen de patiënt/cliëntenzorg geen gevaar loopt

... en het maken van aanpassingen waar nodig (zoals updates).

- In hoeverre er aandacht wordt besteed aan informatiebeveiliging aan de hand van NEN7510
 - 100% voldoen (wel/niet gecertificeerd)
 - Deels te voldoen aan volgende relevante aspecten:
 - › Er is een Information Security Management System ingericht
 - › De directie heeft expliciet verantwoordelijkheden voor informatiebeveiliging aan personen toegekend
 - › De informatiebeveiliging wordt regelmatig beoordeeld met (interne en onafhankelijke) audits
 - › Er zijn procedures om informatiebeveiligingsgebeurtenissen en zwakheden kenbaar te maken en corrigerende maatregelen te treffen

Revalidatiecentra

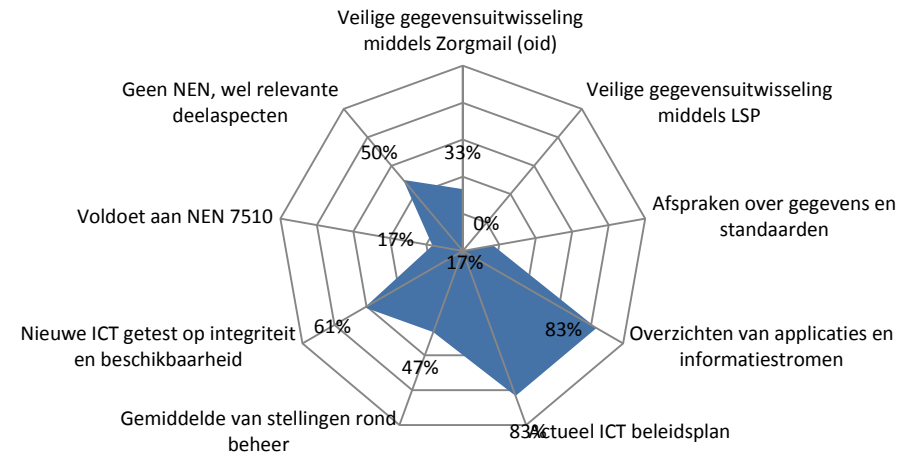
Thema - Mate van Risicobewustzijn

Per sector is een mate van risicobewustzijn uitgedrukt in een set van 9 indicatoren. Deze komen deels uit de Mate van Digitalisering, deels uit de Invulling van IT Management en NEN7510 en deels van andere vragen in de enquête.

Risicobewustzijn is hier opgebouwd uit:

- Mate van gebruik van veilige gegevensuitwisseling
- Invulling van het risicomangement
 - Inventarisaties van huidige ICT
 - Aanwezigheid van een ICT-beleidsplan
 - Gemiddelde van beheersmaatregelen
 - Testen van nieuwe ICT applicaties
- Compliance aan NEN7510

Revalidatiecentra

Conclusie Revalidatiecentra

Het aantal respondenten (n=6) is onvoldoende representatief om eenduidige uitspraken te doen. Wel kunnen de resultaten een startpunt vormen voor de dialoog met de sector.

Vier van de zes organisaties werken met een EPD, ook voor de interne communicatie. Het EPD lijkt voornamelijk voor dossiervoering te worden gebruikt en lijkt weinig intelligentie extra te bieden (advies, waarschuwingen, inzage/invoer door patiënten). Gegevensuitwisseling naar buiten gebeurt voornamelijk op papier.

De rol van ICT wordt meegenomen in de zorgvisie en ze wordt vertaald naar actuele ICT-beleidsplannen. Onderhoud van de systemen (in de vorm van benodigde aanpassingen) vindt vaak plaats.

De 6 instellingen voldoen nog niet aan NEN7510, maar voor een aantal belangrijke deelaspecten is aandacht (50%).

Update najaar 2016

Bij een aantal revalidatiecentra is het online inzien van het eigen dossier dit jaar geïntroduceerd. Daarnaast is in het afgelopen jaar het risicobewustzijn onder de revalidatiecentra toegenomen. Zo leeft het invoeren van de NEN 7510 norm meer in de sector. De eerste centra zijn nu gecertificeerd of staan op het punt om gecertificeerd te worden. Ook zijn er in het afgelopen jaar meer centra begonnen met het implementeren van de norm.